

Historien är basen för vår framtid

Trollbäckens Egnahemsförening fyller 100 år – om 4 år !

Vi i styrelsen har trott att det var 80 år i år, men efter rundfrågning lite överallt har vi hittat originalprotokoll från vår förenings bildande! 80 år fyller dock vår Trädgårdskommitté.

Att vi söker bakåt, är för att bättre kunna sikta framåt!

Trollbäckens framtid har varit föreningens ledstjärna ända sedan Kumla-Hanviken-åren och är det fortfarande. Ska vi arbeta med nuet, så är det bra om vi förstår oss på nuet och ska vi sikta framåt är det bra om vi förstår vilka mål vi siktar mot. Det gör vi allra bäst, om vi tar lärdom av de fel som gjorts tidigare och även av det som gjorts bra tidigare. Då behöver vi inte uppfinna hjulen på nytt. Det är vår övertygelse att "vår historia är basen för vår framtid". Precis som att all utbildning, alltid grundar sig på gammal erfarenhet, som i sin tur ger kunskap och kompetens för framtiden. Vi kommer givetvis att göra nya fel – men det är också lärorikt.

Det vi nu upptäckt är att föreningen har haft en mycket större och intressantare verksamhet och möjlighet att påverka (Kumlas och Hanvikens) Trollbäckens historia än vad vi i styrelsen tills idag har vetat.

Men egentligen handlar det hela inte bara om föreningen – utan om hela Kumlas, Hanvikens och Skälsättras historia – som från små magra torp och gårdar ute i obygderna utvecklats till ett nästan fulländat samhälle på 100 - 150 år. Men det hela ska vi återkomma till före 100-årsdagen, den 21 november 2011.

Här nedan kommer en kortfattad historiebeteckning om Kumla – Hanviken nu Trollbäckens med vår egnahemsförening:

Kortversion av startåren, med en sammanfattning fram till 1936:

Under konung Oskar I och Karl XV, i mitten av 1800-talet var det flera missväxtår och stor fattigdom rådde i landet. Men Bernadotte-kungarna och dåtidens politiker insåg bristerna och såg till att skola, utbildning och industrialisering kom i gång i Sverige, med folkskola, byggande av järnväg m.m. Men folket svält och många av de initiativrika tog sin familj och flydde, som ekonomiska flyktingar, till Nordamerika.

Under Oskar II, lättade det hela, man var igång. Industrialiseringarna kom så sakteliga och började ge en viss vinst. I slutet av 1800-talet startades flera av dagens ledande svenska företag, som LM Ericsson, AGA, SKF, Sandvik, Svenska Tändsticksaktiebolaget osv. Århundradet slutade med en riktig högkonjunktur. Inne i staden Stockholm byggdes Östermalm med t.ex. de fina byggnaderna utmed Strandvägen och världsutställningen, Stockholmsutställningen 1897, hölls på Djurgården. Möjligheterna till en ny framtid stod tydligt vid dörren. Men osäkerheten var fortfarande stor och många flydde fortfarande väster ut. För den enskilde arbetaren var Amerika lockande och snabbare mer lönsamt.

Regeringen insåg att flykten västerut måste stoppas. De nya företagen behövde duktigt folk och de bästa borde stanna och hjälpa till att bygga upp det egna riket. Men skulle folk stanna, var det inte förbud mot flytt som hjälpte, utan tydliga möjligheter till bättre levnadsvillkor. Folk måste få andas frisk luft och få möjlighet till ett bättre boende! Folk måste kunna skaffa sig egna bra bostäder, bra utbildning och möjlighet till egen försörjning!

Markförsäljning påbörjades och egnahemsrörelser startade!

Egnahemsrörelsen blev en rikspolitisk fråga. Den kraftiga arbetskraftsutvandringen till Nordamerika skulle stoppas. Statens egnahemskommitté tillsattes 1889 och statens egnahemslånefond inrättades 1904.

I Wändelsö, Gudö, Kumla och Hanviken var de små jordbruken inte längre lönsamma. De nya vindarna gjorde att marken blev mer värdefull till boende, om den styckades och såldes till nybyggare – för sportstugor och egna hem. Markägarna till Vendelsö gård och Kumla gård såg nya möjligheter, men kunde inte hantera den nya efterfrågan och den nya marknaden. Renodlade

markspekulanter dök upp som svampar ur jorden. De köpte upp gårdarna Wändelsö och Kumla och började stycka och sälja mark. Köparna av de uppstyckade små tomterna började komma vid sekelskiftet. Men Wändelsö, Gudö, Kumla och Hanviken låg långt bort i obygderna, långt från staden Stockholm där arbete fanns och kommunikationerna hit ut var urusla. Men på andra sidan sjön Drevviken hade man 1901 byggt en järnväg mellan Stockholm och Nynäshamn. Restiden mellan Nynäshamn och Stockholm blev då lika kort som den är idag och på järnvägslinjen byggdes en järnvägsstation som hette Drevvikens station.

För att bättra på möjligheterna att

ta sig hit startades båttrafik på sjön Drevviken, mellan några bryggor på den här sidan och bort till andra sidan sjön vid Drevvikens station och in till Sköndals bro.

Samtidigt började de nya tomtägarna inse – att de borde samla sig och bilda en gemensam förhandlingspart gentemot markspekulanterna och båtbolaget. Allt för att bevaka och utveckla sina egna och de nya samhällsintressena som nu växte fram. Det gällde i första hand att få till bättre och säkrare kommunikationer, både till lands som via sjön och framför allt måste tomtaffärerna avslutas juridiskt riktigt så att ingen blev lurad. Det gällde att få fram gravationsfria tomter med inskriven lagfart, få fart på

båttrafiken på sjön och gärna körbar väg hit ut.

Wändelsö- och Gudöborna var först! Redan 1908 startade de sin egnahemsförening, där vi i Kumla åkte snålskjuts de första tre åren.

Den 15 april 1909 köper Folke Asplund Kumla Gård, med undantag av ett område som avträtts till Brännkyrka sjösänkningsbolag om 186 kvm samt Måndalshöjden no. 1, Grustaget no. 1, Näset no. 1, Kumla folkskoletomt no. 1 (gåva till Tyresö församling 22 mars), Skansen no. 1 och Skälsåtraberget no. 1.

1910 - Tyresö socken - Sotholms

härad - totalt var det då 702 invånare i hela Tyresö socken/kommun:

Den 1 november 1910 köper Mellersta Sveriges Egnahems AB, Kumla Gård (Kumla Herrgård)

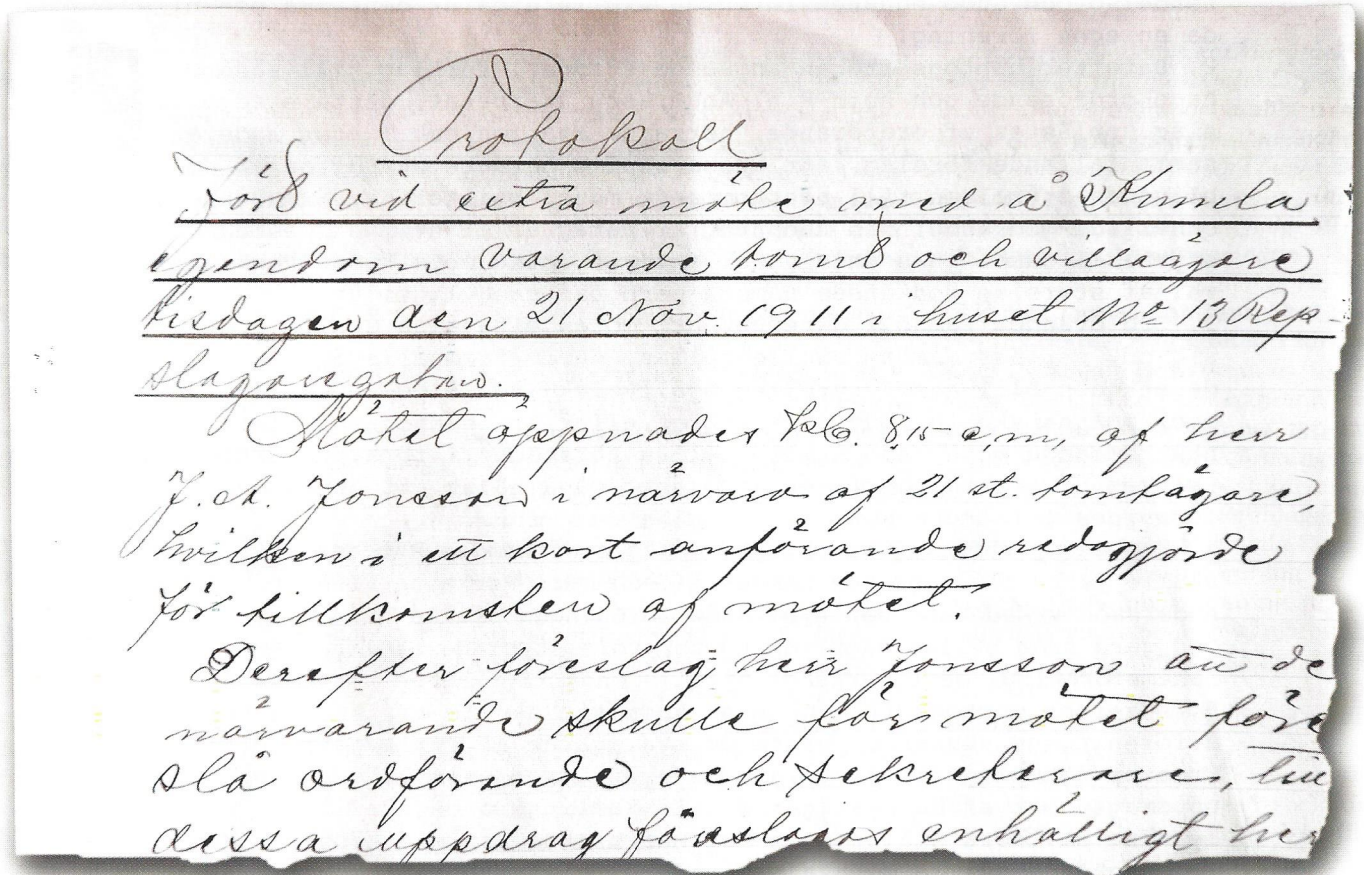
1911:

Den 28 okt, 10 nov och 28 dec 1911, Kommunstämmor i Tyresö socken, Sotholms härad. Ordförande är Kyrkoherde Isr. Zetterqvist. Det diskuteras att bilda eget väghållningsdistrikt inom Sotholms härad och det klagas på höga vägkostnader. Det beslutas om breddning av vägen från Tyresö kyrka till Stockholmsvägen. Stämman önskar att de hade väg till närmaste järnvägsstation. Beslut om

budget för 1912:

Intäkter: Från brännvinsförsäljning, hundskatt, skogsaccis och utdebitering Summa 6 558:- kronor, Utgifter: Fattigvården 3 815:-, andra ändamål som för fjärdingsman, barnmorska och kurser 2 743:-, Summa 6 558:-. Till sockenombud vid mantalsskrivningen utsågs maskinisten Aug. Lindqvist, Uddby kraftverk. För Kumla rote valdes jordbrukare P.S.E. Gustafsson, Hanviken och P.E. Janson, Lindalen.

Den 21 november 1911, startade de nya tomtägarna i Kumla sin egen egnahemsförening, med följande möte. Se protokollet nedan:

Protokoll

Fört vid extra möte med å Kumla egendom varande tomt och villaägare, tisdagen den 21 november 1911 i huset No 13 Repslagaregatan.

Mötet öppnades kl. 8.15 e.m. af herr J.A. Jonsson i närvaro af 21 st tomtägare, hvilken i kort anförande redogjorde för tillkomsten af mötet!

Därefter föreslog herr Jonsson att de närvarande skulle för mötet föreslå ordförande och sekreterare, till dessa uppdrag föreslogs enhälligt herr J.A. Jonsson till ordförande samt undertecknad till sekreterare, hvilka åtaga sig sagda uppdrag.

**Ordföranden uppläste därefter en av honom uppgjord dagordning
hvilken godkändes**

1. Är det önskligt att Kumla har en egnahemsförening?
2. Förslag till stadgar.
3. När bör ett nytt möte utlysas, samt alla tomtägare kallas att närvara?
4. Bör tomtägare utse en kommitté jämte ett juridiskt biträde att bevaka våra intressen vid bolagets öferlåtelse af Kumla gård till ett konsortium?
5. Förslag till kommitté, samt hur många?
6. Huru böra omkostnaderna fördelas?
7. Val af styrelse jämte suppleanter.
8. Eventuellt.

1. Ordförande framhöll till de närvarande att Kumla tomtägare tillhörde Wendelsö o. Gudö egnahemsförening, som denna förening ingenting gjort för Kumlas räkning, vore det af stor vikt att bilda en egen förening, till detta uttalande instämde samtliga mötesdeltagare, därefter beslöts, att de tomtägare från Kumla, som tillhörde Wendelsö och Gudö egnahemsförening skulle utgå ur densamma och bilda en egen förening.

2. Därefter upptogs frågan angående stadgar, förslag till sådana hade ordförande och herr K.W. Andersson utarbetat, detta stadgeförslag upplästes af ordförande, herrarna Franzon och Tjäder hade ett sammanfallande förslag, att dessa skulle närmare utarbetas af den blivande styrelsen till nästkommande möte, hvilket de närvarande enhälligt godkände, med undantag af paragraf 11 hvilken bestämmer styrelseledamöternas antal, för att vid detta möte kunna verkställa val af styrelse godkändes nämnda paragraf enhälligt.

3. Ordförande framhöll därefter att mötesdeltagarna skulle yttra sig om, när nästa möte skulle hållas, därom framhålla de närvarande att den blifvande styrelsen själfva skulle få bestämma, och att medlemmarna skulle medelst kortbref eller pr telefon meddelas om nästkommande möte, som skulle hållas härstädes i förhyrd lokal till pris ej öfverstigande 10 kronor, samt såga hälst att densamma ej förhyrdes i folkets hus.

4. Som en ny förening var bildad ansåg ordföranden att de närvarande skulle yttra sig angående namnet å densamma. Herrarna Franzon och K.W. Andersson yrkade att den nybildade föreningen skulle hafva namn efter den gård från hvilka samtliga tomter vore styckade nämligen Kumla egnahemsförening, detta yrkande bifölls enhälligt af de närvarande.

5. Därefter upptogs frågan om en kommitté skulle tillsättas för att å föreningens vägnar uppvakta de nya ägarna af Kumla gård. Herr Franzon föreslog att 3 st. af den nya styrelsen skulle åtaga sig uppdraget att af de nya ägarna till Kumla gård begära att få upplysning om, huru ställningen för närvarande var med köpet af Kumla, angående hvilka de nya ägarna äro, när de försålda tomterna å nämnda gård kunna blifva grafvationsfria, samt rörande inteckningar m.m., detta förslag godkändes enhälligt af de närvarande.

6. Val af styrelse företogs, till kandidater uppställdes herrarna K.W. Andersson, A.F. Thörner, Wihl. Theodor Andersson, J.A. Jonsson, J.G. Persson, O. Scholtisseck, E.W. Edberg samt F. Franzon, alla dessa förklarade sig villiga att åtaga sig styrelsekandidaturen för den nybildade föreningen, hvarför de, af de närvarande enhälligt valdes till styrelse för Kumla egnahemsförening.

**Mötet afslöts kl. 11 e.m.
Stockholm som ofvan
Adolf F. Thörner Sekreterare
Justeras: J.A. Jonsson**

Kumla Egnahemsförening var nu bildad och blev mycket aktiv redan från början!

Den 27 november 1911, höll den nybildade föreningen sitt första styrelsemöte. Man konstituerade sig inom styrelsen, presenterade 3 st olika stadgeförslag, varav ett godkändes att föreslås inför medlemmarna. Det skrevs in i stadgarna att styrelsen har rätt att sammankalla extra möten om så behövdes. Medlemsavgiften bestämdes till 2:- kronor per år. Det bildas en **Trafikkommitté** och det beslöts att tillskriva Stockholm-Nynäs Jernvägs AB om nedsättning av biljettpriserna å sagda jernväg.

Den 3 december 1911 kallades till ett extra sammanträde med Kumla Egnahemsförening i danslokalen vid Kornhamnstorg i Stockholm. 27 medlemmar närvarade. Styrelsens stadgeförslag godkändes av medlemmarna. Det beslöts att det utöver styrelsemöten skulle hållas två ordinarie möten med medlemmarna per år. Ett på sommaren i Kumla och ett på vintern inne i Stockholm. Då föreningen hade **en** medlem som var boende i Kumla beslutades att utse honom till kommunal ombudsman för Kumla Egnahemsförening.

Den 8 december 1911, informerades ägarna till Kumla Herrgård i brev om att stadsplan upprättats för Näsby, Skälsåtra och Kumla i Tyresö socken, Södertörns fögderi.

1911 års ursprungliga medlemmar blev 29 st. Dessa var följande:

1. E. Edberg (ledamot)
2. E.I.A. Lundkvist, bokhållare
3. J.E. Tjäder (kassör), vaktmästare
4. K.J.E. Hilgers, posttjänsteman
5. K.J. Gustafson, varfsarbetare
6. S.J. Andersson, varfsarbetare
7. A.W. Svensson, handlande
8. E.H. Blyberg, arbetare
9. K.J. Karlsson, timmerman
10. A.H. Jonason (revisor), fanjunkare
11. K.G.A. Blomstergren, konstförvaltare
12. J.A. Sandkvist, stenhuggare
13. G. Gustafson
14. O. Scholtisseck (ledamot), målare
15. E. Granlund, förvaltare
16. Lorents Andersson
17. K.G. Janson (revisor), fanjunkare
18. G.A. Möller
19. S. Johanson

20. J.G. Persson (ledamot), posttj.man
21. K.O.K. Richter, expeditjonsbiträde
22. Erik Rick,
23. K.A. Svensson, kafferostare
24. K.W. Andersson (ledamot), posttj.man
25. A.F. Thörner (sekr), insp.konstapel
26. J.A. Jonsson (ordf), handlande
27. B. Karlsson
28. K.O.F. Franzon (ledamot), fanjunkare
29. V.T. Gerth, kontorschef

Det första året var snabbt till ända!

1912:

22 januari 1912, styrelsemöte med revisorer inför Kumla Egnahemsförenings första årsmöte.

17 mars 1912, årsmöte med Kumla Egnahemsförening i huset no. 49 Kornhamnstorg. 28 medlemmar närvarade. K.V. Andersson valdes till ny ordförande och J.A. Jonsson till vice ordförande. Beslutades att via Trafikkommittén och tillsammans med Wändelsöföreningen tillskriva båtbolaget om bättre båtcommunicationer och ny och säkrare båt på Drevviken, att samarbete skulle ske om anläggning av väg mellan Drevvikens station och sjön. De nytryckta stadgarna skulle betalas med 25 öre per styck. För rättvis taxering av villor och övriga byggnader utsåg de närvarande en medlem till taxeringsombudsman för Kumla Egnahemsförening, att närvara vid dylika tillfällen.

1912 fortsätter med 6 möten, där bl.a. Älta Egnahemsförening i samarbete med Kumla Egnahemsförening tar upp kontakter med Stockholm om att man borde göra något för att få spårvagn mellan Enskede och Vendelsö, via Hanviken och Kumla.

Under det resterande 10-talet genomlider världen det första världskriget, som dämpar utvecklingen i Kumla något. För att efter världskriget, omedelbart sätta full fart igen. Dock hålls mängder med möten i Kumla Egnahemsförening. Till största delen avhandlas fritomtsärenden med de stora markägarna som styckar mark från Kumla, samt en mängd ageranden för att få bättre väg från Stockholmsvägen, ner till Skogsängsvägen och vidare till Kumla Gård och till Gudö – Vändelsö. Trafikfrågorna och gravationsfria tomter är också

de stora frågorna. Föreningen blev förvaltare av fritomterna (idag allmänningarna).

1920 har Tyresö socken minskat något, till endast 688 invånare totalt.

Kumlaborna fortsätter sin stora expansion och via föreningens engagemang utsöndrar trafikkommittén en ny förening, Kumla Trafikförening och det startas bil- och busstrafik. Först till Enskede, senare in till Ringvägen i Stockholm. Via föreningen bygger Kumlaborna sina egna väntkurur vid busshållplatserna, på föreningens bekostnad av material, i övrigt ideellt arbete. Där efter skänks väntkurarna i gåva till bussbolaget för vidare skötsel. Som vi uppfattar det, skapade det en ansvarskänsla för det man själv byggt och skadegörelsen blev därmed lägre än det är för SL idag!

1927 startar en delvis konkurrerande förening, en trädgårdsförening som utöver trädgårdsfrågor snabbt även börjar diskutera egnahemsföreningens trafik- och samhällsfrågor i övrigt.

Det är Trädgårdsföreningen, idag Trädgårdskommittén, som fyller 80 år i år – inte Egnahemsföreningen.

1930 har Tyresö kommun ökat till 894 invånare. Ökningen är i första hand i Kumla – Hanviken.

Under åren 1932-1934 hanterar de båda föreningarna samma typ av frågor, förutom trädgårdsföreningens trädgårdsfrågor. 1934 beslutar man att slå samman de båda föreningarna under det nya namnet Kumla Egnahems- och Trädgårdsförening upa, nu som ekonomisk förening p.g.a. önskemål om inköp av byggmaterial, sand, grus, gödningsmedel, utsäde och växter.

Samtidigt, 1934-1935, har Tyresö socken vuxit till 1 262 invånare, varmed 1918 års lag om kommunalfullmäktige gör att Tyresö sockens invånare för första gången går till kommunalval den 16 september 1934 och väljer sina 15 partipolitiska representanter till kommunalfullmäktige, som tillträder den 1 januari 1935.

Tyresö socken blir Tyresö kommun med eget Kommunalfullmäktige och snart med eget kommunalkontor i en villa på Vendelsövägen 51 i Kumla – nuvarande Trollbäcken.

Under 1935 hålls därmed endast 2 st kommunalstämmor (kan vara det som idag är kommunstyrelsens möten?)

I kommunens arkiv hittar vi valresultatet, efter det första kommunalfull-

Lantmäteriverkets häradskarta från 1908, framtagen i samverkan med Ty Bällmora - Lindal - Hanviken - Njupkärr - Skogsäng - Näset - Kumla - Sofieberg - Skälsåtra.

mäktige valet:

För kommunen främst:

1. Herr Konrad Jansson,
Trafikförman, Tyresö.
(blir kommunfullmäktiges ordf.)

För borgerlig samling:

2. Herr C.J. Hård
(fattigvårdsstyrelsens ordf)
Hanviken
3. Herr Aug. Lindqvist
(kommunal stämmans ordf)
jmf stämman 1911
Maskinist, Uddby kraftstation
4. Herr J. I. Lindqvist
(kommunalnämndens ordf)
Maskinist, Uddby kraftstation
5. Herr Verner Johansson,
Arrendator, Dyvik

6. Herr C.H. Viström,
Nämndeman, Älgö
7. Herr Helge Magnusson,
Arrendator, Uddby Gård
8. Herr L. Rikard Hassel,
(Arbetslöshetskommitténs ordf)
Hanviken
(Herr Aug. Eriksson, senare invald
under 1935)

För arbetarpartiet socialisterna:

9. Herr Henrik Gustavsson,
Stuveriarbetare, Kumla
10. Herr Sven Norén,
Brevbärare, Kumla
11. Herr Ernst Danielsson,
Lantarbetare, Tyresö
12. Herr J. Jonsson,
Cementarbetare, Kumla

För socialdemokraterna:

13. Herr David Larsson,
Hamnarbetare, Kumla-Näset.
14. Herr John Stafarin,
Bokbinderiarb, Kumla-Näset
15. Herr K.O. Ehlin,
Småbrukare, Fårdala
(Fru Jessie Navin, Lärare senare Rektor,
senare invald under 1935).
(Herr Ivar Lyngskog, Arbetare, Hanviken)

Kommunal utdebitering:

**6,65 kronor per intjänad 100-lapp,
mot dagens 19,63 kronor per hundring.**

1936: Se gåvobrevet nedan

GÅVOBREV.

Till Kumla Egnahems- och Trädgårdsförening överlämnar jag härmed som gåva fastigheten Kumla 3⁹⁶⁰ i Tyresö socken av Stockholms län, vilken numera, enligt ändrad styckningsplan, är utlagd till allmän plats och avsedd att jämte intilliggande allmän plats utgöra badplats för Kumla villasamhälle.

För denna gåva skola gälla följande villkor.

Området skall användas till badplats och vara tillgängligt för alla samhällets invånare, oavsett om de tillhöra föreningen eller ej, under förutsättning likväl att de aktaga av föreningen givna ordningsföreskrifter. Det skall vara föreningen obetaget att upptaga avgifter för begagnande av de av föreningen bekostade anordningar. Sådan avgift får emellertid icke sättas högre för utomstående än för medlemmar i föreningen.

Fastigheten får icke av föreningen försälas eller med gäld belastas.

Skulle municipalsamhälle eller annan samhällsbildning inrättas, däri föreningens område ingår såsom del, skall föreningen vara skyldig att till sådant samhälle utan ersättning överlåta den skänkta fastigheten.

Stockholm den 18 februari 1936.

H.Milton

Godkännes:

Signe Milton

Bevittnas:

Helga Karlsson

Nils Hurtig

Kumla Egnahems- och Trädgårdsförening godtog gåvan av Kumlabadet eller Stenbadet som det också kallas. Föreningen förvaltade badet ända fram till 21 mars 1954, då föreningen lämnade över badet / gåvan till Tyresö kommuns förvaltning.

1936 kommer vår tidigare redaktör **Berit Brandinge** till Kumla och Persuddevägen med postadress Vendsö. Hon inledde då sin inprogram-

mering av minnen, som hon senare använt sig av i sina personliga berättelser som hon skrivit i Tyresö Tidning de senaste 8 åren.

Mer om 10-talet, 20-talet osv. kommer i senare nummer av Tyresö Tidning, eller till 100-årsjubileet 2011. Men mest ska föreningen och Tyresö Tidning sikta in oss på framtiden.

Sammanfattade gjorde Kjell Fridlund

Ledamot i Trollbäckens Egnahemsförening (id-för), som startade 21 nov 1911 under namnet Kumla Egnahemsförening och bytte namn 1 jan 1935 till Kumla Egnahems- och Trädgårdsförening u.p.a. (eko.för.) och bytte namn igen till Trollbäckens Egnahemsförening (id-för) efter det att Kumla - Hanviken fick det gemensamma namnet Trollbäcken 1947.